

HET gebeurde op een zomerschen Zondagmorgen, dat Jannetje Levendal het boezeroen moest wasschen van Harmen, haar man. Het lijkt heel ongewoon, dat iemand op Zondagmorgen kleëren wascht en nog wel zoo iets ordinairs als een werkkie, een boezeroen, een kleedingstuk van zwart en wit streepjesbont. In onzen tijd wascht men geen boezeroens meer. Het zijn nu over-alls, polo-shirts of werpkakken.

Maar in den tijd van Jannetje Levendal droegen heele nette en zeer fatsoenlijke werklui boezeroens, pilowbroeken en petten.

Zaterdagstrok de man het vuile kleedingstuk uit en 's Maandags kreeg hij het andere weer schoon aan.

Harmen had dit ook altijd gedaan.

Maar nu deed zich het moeilijke geval voor, dat het reserve-„overhemd” ópraakte, totaal op, en er geen geld was voor 'n nieuw.

Jannetje had er de geheele week al over getobd, hoe 't toch moest. Ze was zelfs zóó in 't nauw gedreven, dat ze haar nood in 't gebed bracht en zei: „Heere, Ge weet het, ik zit er toch zoo moeilijk voor. Och bestuur het zóó, dat ik kan koopen, wat we noodig hebben.”

Ze had daarbij steeds het gestreepte boezeroen vóór zich en kon deze voorstelling niet kwijt raken.

Dat Harmen met een ongewasschen boezeroen op het werk zou komen was onmogelijk.

Ten eerste om hem zelf niet, en ten tweede om haar naam van nette huisvrouw niet.

Harmen was toch háár man. Zijn eer was háár eer en zijn smaad ook de hare.

„Het doet me zeer,” overlegde ze telkens opnieuw, „het krenkt m'n hart, dat we er zóó lang moeten!”

Harmen wist in z'n haast zorgeloos goedheid niet eens veel af van Jannetjes zorgen en zwaarigheden.

Hij gaf zijn geld Zaterdagstrok zoo als hij het kreeg, behalve het geld voor „overwerk”, dat hij zuinig weglegde voor „als de nood aan den man kwam.”

Als hij twee gulden vijftig kleingeld had, ruilde hij dit in voor een blanken, zwaren rijksdaalder, voegde dien bij het reeds eerder moeizaam gespaarde geld en verheugde zich in stilte daarover.

Maar nimmer sprak hij er van. Hij alleen wist ook de plek, waar de „spaarpot” geborgen was. Ongemerkt groeide het som-

metje geld aan tot een aardig bedrag.

Harmen maakte ten slotte een rol van de gelijke ronde rijksdaalders.

Het waren er zeven. Nog een paar weken en hij kon f 25.— bijeen hebben.

* * *

Intusschen was er dreigende nood in huis. Het versleten boezeroen kon niet vernieuwd worden. Jannetje droeg deze zwaar drukende, donkere zorg zwijgend alleen.

Het was haar eer te na, dat Harmen dit zou weten.

Hij mocht eens gaan denken, dat ze het weggeld niet goed beheerde!

En wat kon hij, welbeschouwd, doen om haar te helpen?

Vele zuchten werden geslaakt tegen het eind van de week, toen Jannetje nog altijd geen uitredding dagen zag.

Zij was er mee bezig onder haar gaan en staan.

Zij bad gedurig, terwijl ze haar dagelijksch werk deed. Hoe dichter de Zondag naderde, hoe meer ze bad en zuchtte.

Maar er gebeurde geen wonder, zooals ze gehoopt had.

De Zaterdagavond verliep als gewoonlijk. De kinderen werden om beurten verschoond. Bij het avondeten was voor ieder „het” sneetje grof krentemik, dat elke week vast werd gekocht. 't Bracht de feestigheid aan den disch, 't maakte de glorie uit van den Zaterdagavond.

Harmen zat aan tafel in een helder, glad gestreken overhemd zonder boord. Zijn haren waren glimmend van het wasschen en netjes achterover gekamd.

Jannetje deed haar best om mee vrolijk te zijn, maar nóg had ze geen oplossing voor het boezeroen.

Maar toen ze dien nacht wakker lag, kreeg ze plotseling een ingeving. Ze zou morgenochtend heel vroeg opstaan en het vuile eenvoudig uitwasschen. Niemand hoefde het te merken. Ze zou het boven het fornuis drogen en het daarna vlug strijken.

Wat kon er in de komende zes dagen al niet gebeuren? Een volle week biedt vele kansen!

Misschien, wie weet, kon ze nog eens naaigoed krijgen door „de juffrouw van boven”. Die had al eens meer 't stukwerk, dat ze niet af kon op tijd, aan háár gegeven. Een halven nacht had ze er toen voor opgezeten. 't Gaf geen droog brood, maar als ze

het deze week weer krijgen kon, zou ze 't graag aannemen.

Ze hield niet erg van de bovenbuurvrouw, al was het dan ook een geloofsgenoot. Stiekum deed ze en achterdochtig. Te pas en te onpas haalde ze teksten en verzen aan en veroordeelde anderen hard en koud. Jannetje mocht haar beslist niet.

Maar als ze met naaiwerk mocht komen, zou ze het daarom niet weigeren. Ze zou het als een uitredding beschouwen, wanneer ze het geld kon verdienen. Harmen zou niets merken en haar huisvrouwelijke eer was gered.

Zoo was het mogelijk geworden, dat Jannetje, een dochter uit een streng geloovig gezin, een vrouw die bij haar weten nooit welbewust den Sabbath had ontheiligd, op Zondag aan de waschtobbe stond.

* * *

Makkelijk viel het haar dan ook niet. Het vroege opstaan ging best. Daar had ze geen moeite mee gehad. Niemand van de huisgenooten merkte ook, dat ze al voor dag en dauw de slaapkamer verliet. Tot zoover liep alles vlot.

Met de grootste voorzichtigheid maakte ze beneden in 't keukentje haar voorbereidselen. Al spoedig vormde het zeepsop zich schuimend in den bak tot een sneeuwblanke massa.

Ze dompelde het gewichtige kleedingstuk in het warme bad en bewoog het deskundig eenige malen op en neer. Toen drukte ze het geheel onder de oppervlakte van het schuimende nat en bleef een oogenblik voorover geleund staan, de handen stil op het gestreepte katoen, de oogen blind van groote, warme tranen, die gedeeltelijk op de prisma-kleurige schuimbellen neerdrupten, gedeeltelijk ook door haar mondhoeken naar binnen glipten.

Jannetje voelde zich zéér armelijk en zéér schuldig.

Haar hart beukte in haar bevende lichaam. Ze schudde haar hoofd en keek zóó treurig, alsof ze boven een graf stond. Het was volstrekt verkeerd wat ze deed.

.....Gedenk den Sabbathdag, dat gij dien heiligt..... dan zult gij geen werk doen.

Ja maar, bepeinsde ze, we leven niet meer onder de wet, maar onder de genade, en wat ik doe is uit nood. Het is even noodig als een zieke genezen of een beest uit een put halen op Zondag.

Haar voorhoofd vertoonde diepe rimpels. Opeens droogde ze resoluut haar tranen af met haar mouw en hield de handen, die overdekt waren met zeepschuim, behoedzaam een eindje van zich af. Ze nam toen het boezeroen weer op en waschte het met verwoede kracht, veel harder dan in gewone omstandigheden. Haar gedachten vlogen verward door haar droevig gebogen hoofd.

Ook bad ze met korte zinnen tusschen het werk door, dat haar ziel en zinnen ongenadig verontrustte en veroordeelde.

Maar eindelijk was ze gereed met den haar zoo bezwarenden arbeid. Haar tranen waren opgedroogd en deden een branderig, jeukend gevoel ontstaan op haar wangen, die ze te bewrijven stond als een klein meisje.

Ze was in zóóverre tot rust gekomen, dat ze bij zichzelf uitmaakte: de Heere weet alle dingen. Hij weet ook hoe ik er vóór sta. Plukte Hij zelf geen aren op den Sabbath en genas Hij niet de zieken als ze Hem om hulp riepen? Hij heeft de Wet volbracht. Wij staan in de vrijheid van het nieuwe Verbond.

Met deze gedachten vervuld hing ze het

natte kleedingstuk boven het fornuis op, dat knetterend stond te branden en een heerlijke warmte afgaf. Tevreden keek ze er naar. 't Boezeroen zou binnen een uur wel zóó droog zijn, dat ze het kon strijken. Wat een geluk, dat ze zich op deze manier had weten te redden!

Toen ging de deur open, die op de algemeene gang uitkwam.

„Wat ben ü vroeg opl!”

De bovenbuurvrouw trad nader.

Jannetje schrok zóó geweldig, dat ze meende om te vallen van verbouwereerdheid.

Er viel niets te verheimelijken.

De teil met zeepsop, de emmer met spoelwater, 't bakje met 't geblauwselde stijfseelwater, het uitgehangen boezeroen, waarvan de gespreide mouwen als twee armen waren, die om erbarming en begripen smeechten. Jannetje zag zich betrapt en verraden, beschuldigd en veroordeeld. Ze moest nu bekennen hoe arm ze was, blootgeven haar bitter gebrek, prijsgeven haar eer van overleggende huisvrouw, ja, wat erger was, zij stond daar gebrandmerkt als een schendster van de Zondagsrust.

Een vlijmende pijn sneed haar door het hart.

„Ja,” zei ze benepen en verlegen, „het kon niet anders..... het moest wel.”

De buurvrouw stond stil, handen in de zijden, met een strengen, afkeurenden trek op 't witte, magere gezicht.

Ze begrèèp niet. Ze veroordeelde slechts. Ze zei alleen: „'t Is wat te zeggen!” draaide zich om en ging heen.

Jannetje voelde al de zwaarte van buurvrouws oordeel.

De bitterheid van deze schijnbaar onbeduidende inmenging pijnigde haar dusdanig, dat ze in hulpeloze kleinheid en bangheid, hardop begon te snikken.

Het hout in het fornuis knetterde vrolijk, maar in Jannetjes hart was 't duister en droevig. Een golf van bange zorg overweldigde haar. Wat moest er van dit alles komen? Kon zij het helpen? Neen, immers.

Als een beeld van treurigheid zonk ze op den keukenstoel neer, de handen voor het gezicht, steeds schreiend. Ze voelde zich ten einde raad.

Opeens spitste ze de ooren. Een plank kraakte ergens. Daar was Harmen, slechts half gekleed, ongeschoren en met verwarde haren. „Wat is dat hier? Ik ben wakker geworden..... ik denk waar is ze? 'k Ging er uit om te kijken wat er was. Wat doe je? Wat scheelt er aan, meid?”

Eerst begon ze nog heviger te schreien, maar toen Harmen met onbeholpen hartelijkheid zijn arm om haar schouders legde, bedaarde ze. Spoedig kreeg ze de macht over haar stem terug en beleed hem wat ze tot elken prijs voor hem had willen verzwijgen.

Harmen begrèèp.

De liefde kan alles begrijpen en veroordeelt niet.

Harmen zei opeens: „Wel verduid!” en liep weg.

Hij bedoelde met den wel wat vreemd aandoenden uitroep enkel goeds.

Hij liep doelbewust naar het zolderkamertje, klom op een stoel en greep in het nog half duister in 't berghokje boven de bedstede, regelrecht op de juiste plek, naar 't rolletje rijksdaalders.

Hij nam groote passen en gleed twee treden tegelijk van de trap af naar beneden. Wild door de sterke emotie, wierp hij Jan-

netje de zware rol geldstukken in den schoot.

Ze had zich intusschen opgericht en schreide niet meer, maar wachtte af wat Harmen eigenlijk aan het bedisselen was.

Zij betastte sprakeloos het lompe, vreemd harde pakje.

Er daagde haar een licht.

Was het de uitkomst? Was het geld? Langzaam en schuchter maakte ze de knopen los van 't oude, vergeelde stukje katoen en pelde het rolletje los uit het papier. De rijksdaalders klikten tegen elkaar, blonken in het morgenlicht.

„Waar heb je al dat geld vandaan, jong?”

„Ja,” zei Harmen met een loozen trek op z'n verweerd goedhartig gezicht, „waar heb ik dat vandaan?”

„Gespaard?” vroeg ze.

Haar gezicht en haar stem waren een en al verbazing en blijdschap.

„Van overwerk,” zei hij, met ingehouden stem, „'t is voor jôu. Ik had gedacht er van den winter een kachel van te koopen, maar bewaar jij 't nou maar en koop er een nieuw

boezeroen van, dan zijn je eerste groote zorgen van de baan.”

Jannetje zat verbluft, onafgebroken dan naar 't geld, dan naar hem te kijken. Eindelijk zei ze met trillende stem: „Dat is een wonder!” en viel hem om den hals, het pakje rijksdaalders nog in de eene hand.

„Dat je zóóveel bij elkaar kon sparen! Harmen, Harmen! 't Is een besturing!”

* * *

Den verderen dag was er één jubel in haar ziel. Tallooze malen zong ze met mond en hart den psalm des geloofs, die haar gebeden bevestigde: Maar de Heer zal uitkomst geven, Hij, Die 's daags Zijn gunst gebiedt, 'k Zal in dit vertrouwen leven en dat melden in mijn lied.

En diep in haar rees de troost, als ze aan buurvrouws boezen blik dacht: wat zal mij een nietig mensch doen?

Ze vreesde voorshands niet, en nam goedmoedig haar pelgrimsstaf weer op.

KATTEBELLETJES DOOR H. RINGELENSTEIN

In 1879, het jaar na het Volkspetitionnement en vóórdat de eerste Uniecollecte werd gehouden, verscheen in het spotblad *Uilenspiegel*, nummer van 16 Aug. 1879, onderstaande prent.

DE COLLECTE VOOR DE SCHOOL MET DEN BIJBEL.

„Hoor'es, broeder — is het te doen om m'n naam onder een stuk pampier te schrijven, dan ben 'k je man; maar om geld mot je niet komen. De tijden zijn veel te slecht, en den Bijbel krijgen we, ook zonder je scholen, voor niemendal.....”

Dit is van een voorstander van het Openbaar Onderwijs, die vóór de geschiedenis stond.

* * *

In 1933 zond Zijne Excellentie Mr. Marchant, Minister van Onderwijs, Kunsten en Wetenschappen, en lid van „Volksonderwijs”, een circulaire aan de gemeentebesturen, waarin hij, met het oog op den noodtoestand der publieke financiën, aandrang op opheffing van kleine openbare scholen.

„Volksonderwijs” ontketende tegen dit voornemen een felle actie, waarbij zelfs geruchten de ronde deden, als zouden pogingen worden aangewend om in plaats van op te heffen openbare scholen, neutrale bijzondere scholen op te richten.

In een officieel antwoord op officieele vragen, officieel door een Kamerlid gesteld, merkt de heer Marchant, Minister enz. (z. b.) op:

„Dat echter voor het oprichten van neutrale bijzondere scholen de waarborgsommen zullen worden bijeengebracht, meent de Minister te moeten betwijfelen.”

Dit is van een voorstander v. h. Openbaar Onderwijs, die achter de geschiedenis staat.